

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: En ny rammestrategi for flersprogethed«

KOM(2005) 596 endelig

(2006/C 324/24)

Kommissionen besluttede den 22. november 2005 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkedsmæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede **An Le Nouail-Marlière** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 6. september 2006.

På grund af udvalgets nybeskikkelse besluttede plenarforsamlingen at tage stilling til denne udtalelse på plenum i oktober og udpegede An Le Nouail-Marlière til hovedordfører i overensstemmelse med forretningsordenens artikel 20.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 430. plenarforsamling den 26. oktober 2006 følgende udtalelse med 105 stemmer for, 1 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusion:

1.1 EØSU henstiller:

- at Kommissionen *bistår medlemsstaterne* ved at give dem nærmere oplysninger om, hvilke *forbindelser og supplerende foranstaltninger, der bør iværksættes i de nationale handlingsplaner, der er bedt om*. Kommissionen skal ligeledes slå klart fast, at flersprogethed kan bidrage til EU's politiske og kulturelle integration, og at den er en katalysator for forståelse og social integration,
- at *undervisningsudbuddets størrelse* koordineres på europæisk plan, hvis man vil opnå et holdbart resultat, og at færdighedspotentialet ikke reduceres til et begrænset antal sprog,
- at al flersproget praksis på det erhvervmæssige, kulturelle, politiske, videnskabelige og sociale område fremmes og understøttes,
- at *de inddragede eksperter ikke alene tæller sagkyndige på det sociale og videnskabelige område, men også omfatter sprogfolk som lingvister, tolke, oversættere, undervisere og sprogsagkyndige,*
- at *de nuværende generationer* af unge og mindre unge voksne i tilstrækkelig og i endnu højere grad tilgodeses i disse retningslinjer gennem *livslang læring og via deres kulturelle rettigheder*, når Kommissionen indleder programmeringsfasen,
- at Kommissionen ikke alene tager udgangspunkt i akademisk arbejde, men også trækker på aktiviteterne i de *sammenslutninger*, som er aktive på området, og at den støtter borgerinitiativerne inden for rammerne af civilsamfundet.

2. Indledning: Resumé af Kommissionens meddelelse

Kommissionen fastsætter i sin meddelelse en ny rammestrategi for flersprogethed og understreger på ny sin vilje til at fremme flersprogethed. Meddelelsen betegnes som Kommissionens første meddelelse nogensinde om dette emne. I meddelelsen behandles forskellige aspekter af de europæiske politikker på dette område, og der foreslås specifikke foranstaltninger.

Medlemsstaterne opfordres til at varetage deres opgave og fremme sprogundervisning, -indlæring og -anvendelse. Kommissionen har vakt opsigt ved at oprette en ny institutionel høringsportal på 20 sprog.

Kommissionen præsenterer i dette første politiske dokument om flersprogethed en ny rammestrategi, som indeholder forslag til specifikke foranstaltninger inden for områderne samfund, økonomi og kontakten med borgerne. Den har opstillet tre mål: at tilskynde til sprogindlæring og fremme sproglig mangfoldighed i samfundet, at fremme en sund flersproget økonomi samt at give borgerne adgang til EU-lovgivning, -procedurer og -informationer på deres eget sprog. Under henvisning til, at Det Europæiske Råd i Barcelona i 2002 understregede behovet for at fremme undervisning i mindst to fremmedsprog, opfordrer Kommissionen medlemsstaterne til at vedtage handlingsplaner for flersprogethed, forbedre uddannelsen af undervisere i fremmedsprog, mobilisere de nødvendige midler til tidlig fremmedsprogundervisning og styrke undervisningen i de forskellige fag ved at inddrage et fremmedsprog. Kommissionen minder om, at de europæiske virksomheder har brug for kompetencer i EU-sprogene og i de øvrige samhandelslandes sprog, samt at de sprogligrelaterede sektorer af økonomien er i rivende udvikling i de fleste europæiske lande. Den foreslår på denne baggrund en række foranstaltninger, som skal styrke det flersprogede aspekt i EU's økonomi. For så vidt angår dens flersprogede kommunikationsstrategi, agter Kommissionen at styrke den flersprogede

karakter af dens mange web-sider og publikationer ved at oprette et internt netværk, som skal sikre en konsekvent intern sprogpolitik i dens tjenestegrene. Kommissionen foreslår ligeledes, at der nedsættes en arbejdsgruppe på højt plan om flersprogethed bestående af uafhængige eksperter, som skal bistå den med at analysere medlemsstaternes fremskridt, tilrettelægge en kommende ministerkonference om flersprogethed, hvor medlemsstaterne vil få mulighed for at gøre status over deres hidtidige fremskridt på området, og forberede en ny meddelelse, hvori denne globale strategi for flersprogethed i EU vil blive videreudviklet.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU bakker op om initiativet og bemærker, at rammestrategien betegnes som værende »ny«, og at meddelelsen anses for at være det »første politiske dokument om flersprogethed«. I den henseende fremstår der trods de mange henvisninger til den tidligere rammestrategi (1) ikke noget klart billede af den aktuelle situation. Udvalget finder det hensigtsmæssigt, hvis Kommissionen kort kunne redegøre for, hvad den venter sig af den nye rammestrategi både med hensyn til dens merværdi og komparative effekt. Vil der blive udarbejdet en konsekvensundersøgelse som fastsat i den interinstitutionelle aftale mellem Kommissionen og EØSU (2) samt som led i forenklingen af lovgivning og styreformer? Ifølge EØSU kan meddelelsen måske ikke i sig selv få medlemsstaterne til at godkende programmer, der i øvrigt ikke er obligatoriske. Selv om det er Rådet, som har anmodet om rammestrategien, forudsætter den en harmonisering med henblik på at optimere de midler, der eventuelt vil blive afsat af medlemsstaterne eller af EU selv. Denne harmonisering kan kun gennemføres, hvis der foreligger et godt kendskab til de foranstaltninger, som medlemsstaterne eller EU allerede har iværksat.

3.2 Kommissionen bekræfter på ny sit eget engagement. Udvalget kan således udlede, at dette engagement er af længere dato. EØSU bemærker, at Kommissionens nuværende interne praksis med hensyn til flersprogethed ikke møder udelt begejstring hverken inden for Kommissionens tjenestegrene eller i dens forbindelser udadtil.

3.3 EØSU noterer sig problemerne med og manglen på lige behandling mellem på den ene side institutionerne og på den anden side det europæiske civilsamfund i alle dets konstellationer (autonom social dialog og civil dialog). En uforholdsmæssig stor del af alle de notater, undersøgelser og dokumenter, som er nyttige og nødvendige i forbindelse med udarbejdelsen af, høringer om og drøftelser af EU-lovgivning affattes og foreligger på engelsk. Det samme gør sig i stadig større grad gældende for interne møder eller møder afholdt af Kommissionen. For at kunne arbejde som ekspert for Kommissionen er man således nødt til at kunne tale engelsk. Det samme er tilfældet, hvis man vil repræsentere civilsamfundet i Bruxelles. Mange af de statistiske eller kvalitative undersøgelser, som der henvises til i denne udtalelse, foreligger ligeledes kun på engelsk (3).

3.4 Nogle dokumenter foreligger ikke altid på de institutionelle ordføreres eller de sædvanlige høringspartners eget sprog, hvilket viser, at der langt fra tages hensyn til aftalen om tre arbejdssprog i EU-institutionerne, hverken i den institutionelle eller i den uformelle kommunikation. Det skal bemærkes, at det således er nemt at udelukke en hel række indlægsholdere fra at deltage i et stigende antal debatter. Det er således ikke overraskende, at de adspurgte i forskellige statistiske undersøgelser foretrækker at gennemføre deres undersøgelser på engelsk, eftersom det er det sprog, der reelt giver flest fordele i et stigende antal afgørende situationer. Netop dette har ført til, at flere generationer af forældre har prioriteret engelskundervisning, og at vi nu står i denne situation.

3.5 Som det i øvrigt fremgår af bilaget til meddelelsen, er det mest udbredte »fremmedsprog« i EU ikke det sprog, som den største befolkningsgruppe har som modersmål. Det mest udbredte fremmedsprog skulle (der står her »skulle«, da Eurostat ikke giver nogen præcis definition af, hvor stort kendskabet til et sprog eller et ordforråd skal være, før man kan siges at tale et sprog) være talt af 47 % af de adspurgte, selv om det kun er modersmål for 13 % af dem.

3.6 Dette anser EØSU for at være en konkret hindring for borgernes og disses repræsentanters direkte og indirekte udøvelse af deres demokratiske rettigheder til at deltage — inden for såvel Europa-Parlamentet som de rådgivende udvalg (EØSU og Regionsudvalget) — i udarbejdelsen af den lovgivning, som vedrører dem. Når institutionernes ordførere og repræsentanter for civilsamfundet høres inden for rammerne af demokratiske og retlige instanser eller institutioner, kan de ofte kun få et omtrentligt indblik i Kommissionens tanker ved at gøre sig nogle urimelige anstrengelser. Hvordan kan man overse, at den enkelte borger på intet tidligere tidspunkt har haft nogen reel adgang til oplysningerne? Og det giver slet ingen mening i forbindelse med udarbejdelsen af en meddelelse om dette emne. For at komme væk fra denne kollektive, intellektuelle og kulturelle mangel på logik og denne økonomiske afhængighed, som hæmmer den nødvendige høje deltagelse, er der brug for midler og politisk vilje.

Udvalget noterer derfor med tilfredshed, at Kommissionen påtænker at bøde på disse ulemper ved at oprette en mere effektiv portal. Portalen vedrører imidlertid flersprogethed og ikke alle aspekter af Kommissionens kommunikation. De mål, som Kommissionen formulerer vedrørende sin institutionelle kommunikation i kapitlet »Flersprogethed i forbindelse med Kommissionens kontakt med borgerne«, er ikke særligt klare. Nærværende meddelelse kunne opfattes som blot en forlængelse af plan D. Dette at kommunikere på 20 officielle sprog ændrer ikke på karakteren af den efterfølgende institutionelle kommunikation vedrørende beslutninger, som borgerne ikke inddrages i, og styrker således ikke borgerdeltagelsen.

3.7 Mange observatører fremhæver, at de første sider af de institutionelle portaler og web-sider ved første øjekast ser ud til at indeholde dokumenter på flere sprog, men at dokumenterne ved en mere dybtgående søgning viser sig kun at foreligge på engelsk.

(1) KOM(2002) 72, KOM(2003) 449, KOM(2005) 24 af 2.2.2005, 2005/29/EF, KOM(2005) 356, KOM(2005) 229 og 465.

(2) Samarbejdsprotokollen mellem EØSU og Kommissionen (november 2005).

(3) Fodnote [2], [12], [17], [19], [24], [25], [26], [30], [31], [32], [37] osv. i nærværende meddelelse KOM(2005) 596.

3.8 EØSU understreger, at alle sprog har deres berettigelse i deres tilhørsforhold til den menneskelige kulturarv, og bemærker, at engelsk risikerer at lide under en intensiv anvendelse og dårlig beherskelse, der skal ses i lyset af det forhold, at anvendelsen af engelsk er obligatorisk på det tekniske område, og at dette sprog ikke værdsættes på det kulturelle område. Udvalget henviser i den sammenhæng til sine nedenstående specifikke bemærkninger vedrørende sprogenes status og anvendelse.

3.9 EØSU konstaterer en uligevægt i den valgte tilgang, der bygger på flersprogethedens økonomiske aspekter (forbrug, information, erhverv og industri samt videnbaseret økonomi). Der kunne rettes op på denne uligevægt til fordel for menneskelige, sociale, sociologiske, kulturelle og politiske hensyn. Hvis kernen i det, der adskiller mennesker fra dyr — som anført på den pressekonference, der blev afholdt i forbindelse med lanceringen af Kommissionens meddelelse — er sproget og den interaktion, som dette skaber mellem mennesker, bør der i meddelelsen tages behørigt hensyn til det forhold, at den menneskelige interaktion ikke udelukkende er af merkantil eller kommerciel karakter eller relateret til forsvaret af et territorium og dets ressourcer. Kommissionen kunne således med fordel trække på UNESCO's relevante arbejde med hensyn til at fremsætte konstruktive henstillinger ⁽⁴⁾.

3.10 EØSU støtter den forbindelse, der er knyttet mellem Lissabon-strategien, dens gennemførelse, den europæiske beskæftigelsesstrategi og den nye rammestrategi, men foreslår, at Kommissionen i meddelelsen udbyder, hvilke konkrete foranstaltninger den selv bør træffe (med henblik på et tættere samarbejde mellem de interne tjenestegrene og generaldirektorer, (beskæftigelse, kultur osv.). Udvalget henstiller, at Kommissionen bistår medlemsstaterne ved at give dem præcise oplysninger om, hvilke forbindelser og supplerende foranstaltninger, der bør iværksættes. Den skal ligeledes gøre det klart, at flersprogethed er et muligt bidrag til EU's politiske og kulturelle integration samt en katalysator for forståelse og social integration. En sektorspecifik konsekvensundersøgelse bør indeholde oplysninger om antallet og kvaliteten af både bevarede og oprettede arbejdspladser og den forventede reelle indvirkning på lønningerne.

EØSU støtter opfordringen til medlemsstaterne om at »udarbejde nationale planer, som kan strukturere, koordinere og styre aktioner til fremme af flersprogethed ...«, men påpeger, at det er nødvendigt at koordinere undervisningsudbuddets størrelse på europæisk plan, hvis man vil opnå et holdbart resultat, hvor færdighedspotentialet ikke bliver reduceret til et begrænset antal sprog.

I forbindelse med »strategien om at gøre EU til den mest konkurrencedygtige videnbaserede økonomi i verden« synes det hensigtsmæssigt, at tænke globalt med hensyn til antallet af sprog i EU — anskuet som ressourcer — så dette overstiger antallet af disponible og anvendte sprog i det indre marked, hvis EU ikke vil se sig selv fastlåst i sproglige barrierer.

⁽⁴⁾ UNESCO's verdenserklæring om kulturel mangfoldighed af 2. november 2001 og konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed af 10. december 2005, der fremhæver behovet for sproglig mangfoldighed og udtryksformer med henblik på at indføre kulturel mangfoldighed og pluralisme som ufravigelige, uadskillelige og indbyrdes afhængige universelle rettigheder. Her er det ligeledes relevant at nævne den universelle erklæring om sproglige rettigheder, der blev proklameret i Barcelona på verdenskonferencen om sproglige rettigheder den 6.-8. juni 1996, og som er undertegnet af 66 nationale og internationale ikke-statslige organisationer og netværk af jurister.

Indvandreres ret til at lære værtslandets sprog bør ledsages af retten til at vedligeholde deres eget sprog og egen kultur ⁽⁵⁾. EU bør betragte disse sprog som en ekstra menneskelig ressource, der vil kunne bidrage til at skabe »global konkurrenceevne«. Nogle virksomheder har allerede gjort sig overvejelser herom, men man må ikke glemme, at man i disse overvejelser bør inddrage arbejdstagerne og disses fagforeningsrepræsentanter samt de berørte forbrugerorganisationer. Man bør også tænke på de lokale myndigheder, som har iværksat konkrete aktioner, f.eks. modtagelse med henblik på »integration« på de blandt de seneste indvandrere mest gængse sprog.

3.11 Et andet område af økonomien, der er værd at udbyde i meddelelsen, er arbejdstagerenes behov og bevæggrunde i udøvelsen af deres hverv eller inden for de høringsorganer, herunder de europæiske samarbejdsudvalg. EØSU finder det beklageligt, at der i meddelelsen slås til lyd for harmoniserede programmer, der ikke tager hensyn til disse særlige behov. I en meddelelse af en sådan rækkevidde bør der foreslås emner, som giver virksomhederne og arbejdstagerne udsigten og midler til at blive den største drivkraft for denne mest konkurrencedygtige videnbaserede økonomi i verden, idet der tages fuldt hensyn til den sociale dialogs kompetenceområder og de grundlæggende rettigheder ⁽⁶⁾.

3.12 EØSU anerkender, at flersprogethed gør EU til noget særligt ⁽⁷⁾, selv om Europa ikke er den eneste verdensdel, det eneste område eller den eneste politiske enhed, hvor der tales en lang række forskellige sprog.

4. Specifikke bemærkninger

4.1 Debatterne og Europarådets europæiske charter om regionale sprog og mindretalsprog ⁽⁸⁾ må ikke få os til at overse andre vigtige spørgsmål såsom:

a) Sprogenes status: Et sprog kan være et officielt sprog, arbejdssprog, EU-sprog, mindretalsprog, et dominerende sprog, et sprog for kulturel, videnskabelig, handelsmæssig, institutionel eller diplomatisk udveksling, et hverdagsprog eller et erhvervsprog (inden for sundhed, undervisning, bygningssektoren, industri, mode osv.). Respekt for sproglig mangfoldighed, som EU er fortalere for og forsvare, er

⁽⁵⁾ Jf. pkt. 1.10 i Regionsudvalgets udtalelse (CdR 33/2006), der blev vedtaget på udvalgets 65. plenarforsamling den 14. juni 2006, ordfører: Seamus Murray.

⁽⁶⁾ Artikel 21 i Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder forbyder forskelsbehandling på grundlag af sprog. I artikel 22 hedder det, at Unionen respekterer den kulturelle, religiøse og sproglige mangfoldighed. Der kan allerede nævnes søgsmål i forbindelse med arbejdsituationer, hvor disse rettigheder, som er sikret ved national lov, ikke er blevet overholdt (General Electric Medical Systems — GEMS, dom afsagt af appelretten i Versailles (Frankrig) den 2. marts 2006).

⁽⁷⁾ Jf. pkt. IV.2 i Kommissionens meddelelse.

⁽⁸⁾ Det europæiske charter om regionale sprog og mindretalsprog af 5. november 1992, der er ratificeret af 21 medlemmer af Europarådet, hvoraf de 13 er medlem af EU.

forudsætter, at man også foreslår forskellige og passende løsninger som svar på de talrige situationer og behov, hvor et specifikt forslag om at reducere sprogsprogsområdet til et spørgsmål om undervisning, ansættelsesmuligheder og beskæftigelse eller sågar til et spørgsmål om sprogteknik, marked for nye produkter og det indre marked ikke ville gøre det muligt at nå målsætningen om, at alle EU-borgere skal kunne tale to fremmedsprog ud over deres modersmål, men derimod ville kunne få den modsatte effekt og reducere antallet af reelt kendte eller talte sprog i det europæiske kulturrum. EØSU henstiller, at enhver erhvervs-, kulturel, politisk, videnskabelig og øvrig anvendelse på det respektive sprogområde muliggøres og fremmes, og bakker op om de mange borgerinitiativer, der er iværksat inden for rammerne af civilsamfundet. Enhver mundtlig eller skriftlig kommunikation, som tillades og støttes på de oprindelige sprog, øger det offentlige frihedsrum, uden at den dog af den grund absolut skal oversættes eller tolkes. Spørgsmålet om, hvor mange sprog der anvendes, afhænger således ikke af omkostningerne til oversættelse/tolkning eller til undervisning i sproget.

b) Der er en vis social magt forbundet med evnen til at anvende et eller flere sprog. Adgangen til og tildelingen af midler til sprogindlæring har en vis betydning for social udstødelse eller integration samt materiel eller kulturel fattigdom, eftersom kendskabet til et sprog giver adgang til netværk af erhvervs- og interesseorganisationer og især til kultur- og solidaritetsnetværk. Det at *tilhøre et netværk* bidrager til at øge den individuelle uafhængighed og er samtidig hermed en integrationsfremmende faktor i det moderne samfund. Hvis man ikke allerede nu sørger for at sikre denne flersprogede ambition på alle relevante niveauer i samfundet, herunder blandt de mest sårbare og de dårligst stillede grupper, vil man udstøde visse befolkningsgrupper,

c) Demokrati: EØSU støtter målet om, at alle borgere skal kunne tale eller anvende to fremmedsprog ud over deres eget modersmål, men sætter spørgsmålstegn ved, hvor mange borgere der i dag reelt har mulighed for at nå dette mål i deres levetid. For så vidt angår den nuværende voksne generations erhvervs-, politiske og økonomiske »eliter«, vil både EU-institutionerne og de nationale institutioner allerede nu få vanskeligt ved at gennemføre dette mål inden for rammerne af *handlingsplanen (2004-2006) for fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed* og *Kultur 2007-programmet*⁽⁹⁾, og holdes der fast i denne ambitiøse målgruppe omfattende »alle borgere«, vil der ifølge EØSU's vurdering blive tale om et omfattende projekt. Man ved f. eks., hvilket sprog der er slået igennem som første fremmedsprog på det tidligste stadium af fremmedsprogindlæringen. De såkaldte sjældne eller mindre udbredte sprog⁽¹⁰⁾ beherskes af et mindre antal personer, da indlæringen af disse begynder på et senere tidspunkt i skole- eller universitetsforløbene. EØSU bakker derfor op om henstillingen om at bane vej for fremmedsprogindlæring i en så tidlig alder som muligt, forudsat at der ved valget af *udbudte sprog* tænkes globalt, hvilket bør være det centrale spørgsmål i medde-

lelsen. Det gælder fremtiden og den type samfund, som overlades til de fremtidige generationer,

d) Sprogenes overlevelse som europæisk sproglig arv: Ønsket om, at et stort antal borgere kan tale et andet eller tredje sprog, er ikke det samme som at ville bevare et stort antal europæiske sprog i Europa og i verden. Disse to mål er ikke modstridende, men forudsætter to særskilte tilgange og gennemførelsesmetoder. Navnlig i den sammenhæng bør Kommissionens initiativ vedrørende standardisering, som sigter på at gøre anvendelsen af sprog forenelig med de nye informations- og kommunikationsteknologier, tage hensyn til risikoen for sproglig forarmelse i de tilfælde, hvor indsatsen koncentrerer uforholdsmæssigt på dette specifikke område⁽¹¹⁾. EØSU henstiller, at gruppen af inddragede eksperter ikke alene tæller sagkyndige på det sociale og videnskabelige område, men også omfatter sprogfolk som lingvister, tolke, oversættere, undervisere og sprogspecialister. I de ovennævnte erklæringer og konventioner fra UNESCO slås det f.eks. klart fast, at der anvendes et utilstrækkeligt antal sprog på Internettet set i forhold til den samlede sprogmasse, og at denne begrænsede anvendelse har indvirkning på kvaliteten og antallet af de sprog, der endnu eksisterer,

e) En fortsat anvendelse af mindretalssprog og/eller regionale, endda lokale sprog i Europa bør ikke ansues i forhold til omkostningerne til undervisning i dem. Den intellektuelle fleksibilitet, som sprogindlæring i en meget tidlig alder skaber, udvikler ikke alene — som det ofte anerkendes i litteraturen — kognitive kompetencer, der er nyttige for fremtidige indlæringsprocesser, men bygger også broer til andre beslægtede sprog. Det vil således på længere sigt ikke være tilstrækkeligt at muliggøre bevarelsen af sprogmassen ved at videregive den i en meget tidlig alder eller ved at styrke den i såvel det private som offentlige rum. Man må ikke glemme, at et sprog — for at kunne bevares — skal tales og bruges i et miljø, som fremmer dets offentlige og således sociale eksistens. For det hjælper ikke noget at lære sprog tidligt i skoleforløbet for derefter at opgive det i slutningen af skoleforløbet som følge af manglende kontinuitet i undervisningsudbuddet⁽¹²⁾. Der kan tages hensyn til den økonomiske vækst i uddannelsessystemerne, hvis man bygger de nødvendige broer til andre sprog, og indlæringen af et mindretalssprog eller et regionalt sprog kan udnyttes som et hjælpemiddel til indlæring af et andet sprog senere i skoleforløbet. En undersøgelse af sproglægtsskaber er i den henseende lige så vigtig som en beregning af antallet af talte sprog⁽¹³⁾.

f) Nærhed: Dette vil ikke alene sige at gøre officielle eller institutionelle tekster tilgængelige på Internettet, men også at gøre det muligt for EU-borgere i nabolande at lære hinanden bedre at kende og få et bedre kendskab til deres respektive sprog samt at kommunikere med hinanden, da sprog både er et kommunikationsmiddel og et spejlbillede af verden. Sproget deler denne egenskab med andre udtryksformer som f.eks. malerkunst, musik, grafik, mime, dans og bildende kunst. Det er vigtigt, at disse borgere får mulighed for at lære og kommunikere på sprog, der tilhører forskellige sprogfamilier med respekt for de kulturer og identiteter, der udgør

⁽¹¹⁾ »Les processus de modernisation dans l'enseignement des langues pour adultes« (Moderniseringsprocesser i sprogundervisningen for voksne), afhandling af Judith Barna, Université Charles de Gaulle, Lille (Frankrig), 2005.

⁽¹²⁾ Udtalelse fra det regionale økonomiske og sociale råd i Aquitaine (Frankrig), som blev vedtaget af rådets plenarforsamling den 14. december 2005, *Langues et cultures d'Aquitaine (Sprog og kulturer i Aquitaine-regionen)*, ordfører: Sérgi Javaloyes.

⁽¹³⁾ Rådets konklusioner vedrørende den europæiske indikator for sprogkundskaaber (EUT C 172, 2006, s.1).

⁽⁹⁾ KOM(2004) 469.

⁽¹⁰⁾ »små sprog«.

en del af den europæiske identitet og de europæiske værdier. EØSU fremhæver fordelene ved de af Regionsudvalget omtalte udvekslinger og partnerskaber ⁽¹⁴⁾ og understreger, at udbuddet og efterspørgslen inden for sprogindlæring er lige vigtige faktorer uanset den valgte strategi. Bevæggrundene for sprogindlæring bør derfor anskues ud fra andre aspekter end nytteaspektet (dvs. økonomi og beskæftigelse) alene,

- g) Behovene med hensyn til samhørighed og den europæiske identitet er ikke udelukkende handels- og identitetsrelaterede. Der findes reelle behov for indbyrdes forståelse blandt mennesker fra forskellige geografiske, sociale og kulturelle områder, der er præget af en både fælles og forskellig udvikling. Der er ikke blevet udarbejdet nogen konsekvensanalyse af, hvorledes der tages hensyn til selv mindre aspekter, som kan vise sig at være af betydning på lang sigt. Den nødvendige tidshorisont for udbud og efterspørgsel inden for sproguddannelse kan dog måles i år og generationer,

Mere generelt mangler det i meddelelsen omtalte engagement en tidsreference, dvs. er der tale om et engagement i fortiden, i den nære fremtid, på mellemlang sigt eller i forhold til de kommende generationer?

Det samme gør sig gældende i relation til de humanitære og kulturelle aspekter, asyl- og indvandringsspørgsmål, de lokale og regionale myndigheders behov og rolle på dette område samt de sociale og erhvervs-mæssige aspekter. De socioøkonomiske partnere (UNICE, CEEP, EFS), de ngo'er, som er aktive inden for menneskerettigheder samt sociale og kulturelle rettigheder, universiteterne og forvaltningerne bør høres på lige fod, således at de kommer til at gennemføre en strategi, som de selv har været med til at udforme. Det ville være den bedste garanti for en bred inddragelse, der er en nødvendig betingelse for disse ambitiøse retningslinjers succes. En forudsætning for en vellykket gennemførelse af Rådets »1+2«-strategi ⁽¹⁵⁾ er, at der stilles midler til rådighed, som overstiger den institutionelle ramme, og at så mange borgere i EU som muligt deltager og føler sig berørt og motiveret.

EØSU bifalder handlingsrammen for sprogundervisning og —indlæring og bemærker, at dens succes vil afhænge af, om den får opbakning fra de mest berørte personer, dvs. underviserne selv og eleverne.

Kommissionen og Rådet bør derfor — inden de træffer nye foranstaltninger — styrke deres strategi ved at fortælle den brede offentlighed og de unge om de direkte bevæggrundene for deres valg af denne specifikke diversificering i stedet for at fremme beherskelsen af kun ét EU-sprog, det være et levende eller oldtidssprog, et moderne eller kunstigt sprog.

De vigtigste bevæggrundene kan kort og skematisk opsummeres som følger:

- En tilskyndelse til at anvende og udbrede brugen af et enkelt moderne dominerende sprog giver oprindelseslandet urimelige økonomiske fordele og risikerer at indskrænke de kulturelle rettigheder og den fælles arv,
- Omkostningerne til indlæring og udbredelse af et videnskabeligt og kunstigt konstrueret europæisk sprog som *esperanto* ville være lavere (indlæringstid og omstilling fra det eksisterende sprog) ⁽¹⁶⁾ end ved indlæring af et eksisterende moderne sprog, men de politiske og kulturelle betingelser herfor i EU er indtil videre ikke blevet opfyldt ⁽¹⁷⁾,
- Overgangsscenarioet, som består i at *øge antallet af beherskede og anvendte sprog* i Europa og i europæisk politik, bør styrkes ved at *øge antallet af personer, som reelt taler disse sprog*.

På den baggrund henstiller udvalget, at de nuværende generationer af unge og mindre unge voksne i tilstrækkelig og i endnu højere grad tilgodeses i disse retningslinjer gennem livslang læring og via deres kulturelle rettigheder, når Kommissionen indleder programmeringsfasen.

De unge bør bevidstgøres og motiveres til at tage fat i det 21. århundredes kommunikationsfag på en flersproget basis ⁽¹⁸⁾. De fagområder, der indebærer et fagligt og indgående kendskab til sprog (lingvister, tolke, oversættere og undervisere) bør få større anerkendelse. Dette kan bedst ske ved, at man anerkender deres sociale rolle og inddrager de aktuelle udøvere af disse fag.

⁽¹⁴⁾ »L'enseignement des langues étrangères comme politique publique« (Fremmedsprogundervisning som offentlig politik), François Grin, 2005.

⁽¹⁷⁾ Ifølge Grin, 2005, op.cit., pkt. 59 og 84, har alle glemt, at mange lande under Folkeforbundet støttede vedtagelsen af *esperanto* som internationalt sprog, eller at der på UNESCO's plenarforsamlinger i 1954 og 1985 blev vedtaget resolutioner til fordel for *esperanto*. Processen blev dengang (september 1922) blokeret af Frankrig, der havde forbudt indlæringen og udbredelsen af dette sprog, da det blev opfattet som en farlig drivkraft for internationalisme og en trussel mod det franske sprogs rolle i verden. Desuden henvises der til Umberto Eco's tiltrædelsesforelæsning »La Quête d'une langue parfaite dans l'histoire de la culture européenne« (Jagten på det perfekte sprog i den europæiske kulturhistorie) på Collège de France, hvor han i 1992 beklædte et professorat i Europa-anliggender. EØSU påpeger, at man lidt efter lidt er holdt op med at undervise i de såkaldte »døde« sprog. Ud over forsøget på at finde frem til, hvilket lingua franca (fælles sprog) der eventuelt ville være det mest hensigtsmæssige i dagens Europa, må man konstatere, at de »døde« sprog indeholder kimen til en bedre indbyrdes forståelse mellem europæerne, eftersom de er kilde til en lang række europæiske sprog (fordelt på gruppen af indoeuropæiske sprog og gruppen af finsk-ugriske sprog), og at kendskabet til dem fremmer indlæringen af andre sprog.

⁽¹⁸⁾ Der findes flere definitioner af flersprogethed. Nogle (f.eks. fransk) skelner mellem »plurilinguisme« (den enkeltes evne til at tale flere sprog) og »multilinguisme« (forskellige sprogsamfund sameksistens inden for et givet geografisk område) (Den europæiske konference om flersprogethed, 2005). Andre definerer de to begreber omvendt (Grin, 2005). Ifølge Kommissionen omfatter flersprogethed (fransk: multilinguisme) begge aspekter, såvel de individuelle færdigheder som de forskellige sprogsamfund.

⁽¹⁴⁾ Jf. den tidligere nævnte udtalelse (CdR 33/2006).

⁽¹⁵⁾ Et *modersmål og to fremmedsprog*, konklusionerne af Det Europæiske Råds møde i Barcelona den 15.-16. marts 2002, del I, pkt. 43.

En tidlig indlæring som anbefalet af Kommissionen forudsætter — hvilket Kommissionen i øvrigt indrømmer — midler og et tilstrækkeligt uddannet personale, men også forældrenes opbakning til den foreslåede sprogpakke, dvs. diversificeringen af valgmulighederne.

EØSU mener desuden, at familien yder et positivt bidrag ved at fremme tidlig indlæring, og fremhæver den kulturelle støtte, der findes i familier fra »blandede« kulturer, herunder i familier, hvor forældrene stammer fra forskellige lande. Disse familier har oftest en tradition for åbenhed og tolerance, som går flere generationer tilbage, hvilket bekræftes i flere europæiske og canadiske undersøgelser.

- h) Angående kapitlet *oversættere og tolke* understreger udvalget, at behovene ikke alene er af institutionel, faglig eller økonomisk karakter, og at også andre deltagende aktører bør høres. De sociale og kulturelle behov bør tages i betragtning i både i relation til de grundlæggende menneskerettigheder og til gennemførelsen af det indre marked.

Man hører f.eks. overalt, at oversættelses- og tolkningsbehovene ikke kan dækkes, dels på grund af manglende tolke og oversættere, dels af finansielle årsager. I lyset heraf foreslår udvalget, at man gør sig nogle overvejelser over medlemsstaternes og EU's ansvar: uddannelse i utilstrækkeligt omfang, diversificering af sprogene, uddannelsesudgifter, lønninger og vedtægter. EØSU henviser på ny til alle de ovennævnte aspekter og tilføjer, at sektoren ikke er den eneste, der lider under manglen på fagfolk, og at man ikke kan give det demografiske underskud skylden for alle manglerne. Balancen mellem udbud og efterspørgsel i dette arbejdsmarkedssegment er bestemt ikke blevet tilstrækkeligt foregrebet, selv om man skulle tro, at man i forbindelse med den europæiske integration, de på hinanden følgende udvidelser og globaliseringen af samhandlen havde gjort nyttige erfaringer.

EØSU henstiller, at medlemsstaterne bidrager aktivt til at forme fremtiden på dette område, og støtter Kommissionen på dette punkt.

4.2 Endelig ser EØSU gerne, at Kommissionen udnytter den viden, som den enten har eller kunne få vedrørende opfølgningen af medlemsstaternes tidligere sprogpolitikker, for derigennem at blive i stand til at bedømme de foranstaltninger, som den forpligter medlemsstaterne til at gennemføre.

4.3 EØSU er tilfreds med Kommissionens bestræbelser og godkender dens innovative fremgangsmåde. Det støtter sproglig mangfoldighed som løftestang for forskelligartethed samt kulturel, social og politisk pluralisme, og er bevidst om de mulige negative følger af i endnu højere grad at institutionalisere anvendelsen af et begrænset antal sprog. Udvalget forventer, at der i forbindelse med den næste bebudede meddelelse om emnet vil blive afholdt en bredere høring af civilsamfundet.

4.4 EØSU bakker op om Kommissionens initiativ om at øge støtten til forskning på de højere læreanstalter inden for rammerne af det 7. rammeprogram for forskning og henstiller, at man ikke alene tager udgangspunkt i det akademiske arbejde, men også i aktiviteterne i netværkerne af de sammenslutninger, der er aktive på området ⁽¹⁹⁾.

Udvalget giver i bilaget til denne udtalelse en nærmere redegørelse for arbejdet på Den europæiske konference om flersprogethed (ASEDIFRES), der blev afholdt i november 2005 af sammenslutninger i det organiserede civilsamfund ⁽²⁰⁾, hvor ligeledes Forummet for kulturinstitutioner ⁽²¹⁾ deltog. Denne konference førte til udarbejdelsen af et »charter om flersprogethed«, som støttes og debatteres på ASEDIFRES' webside. Sidstnævnte har tilbudt at videreformidle det til de europæiske og institutionelle parlamentarikere. Udvalget støtter og fremmer som »bro mellem civilsamfundet og institutionerne« dette initiativ, som det finder er en god praksis.

Bruxelles, den 26. oktober 2006

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁹⁾ F.eks. Lingua Mon, Casa de les llengües, projektet »Maison des langues en danger«, linguamon@linguamon.cat, Babel-netværket af frivillige tolke og oversættere, som arbejder i sociale fora på internationalt og regionalt plan samt ASEDIFRES, www.europe-avenir.com, en sammenslutning, der var medarrangør af »Den europæiske konference om flersprogethed« i november 2005.

⁽²⁰⁾ Oplysninger om deltagere, resultater og fuldstændige referater af arbejdet er tilgængelige på den i fodnote 20 omtalte webside.

⁽²¹⁾ Medlemmerne af dette forum er: Alliance française, det svenske kulturinstitut, center for italiensk sprog og kultur, Londons universitets institut i Paris, Camoes-instituttet, Cervantes-instituttet, det finske institut, Goethe-instituttet, det ungarnske institut, det nederlandske institut, <http://www.forumdeslangues.net>.